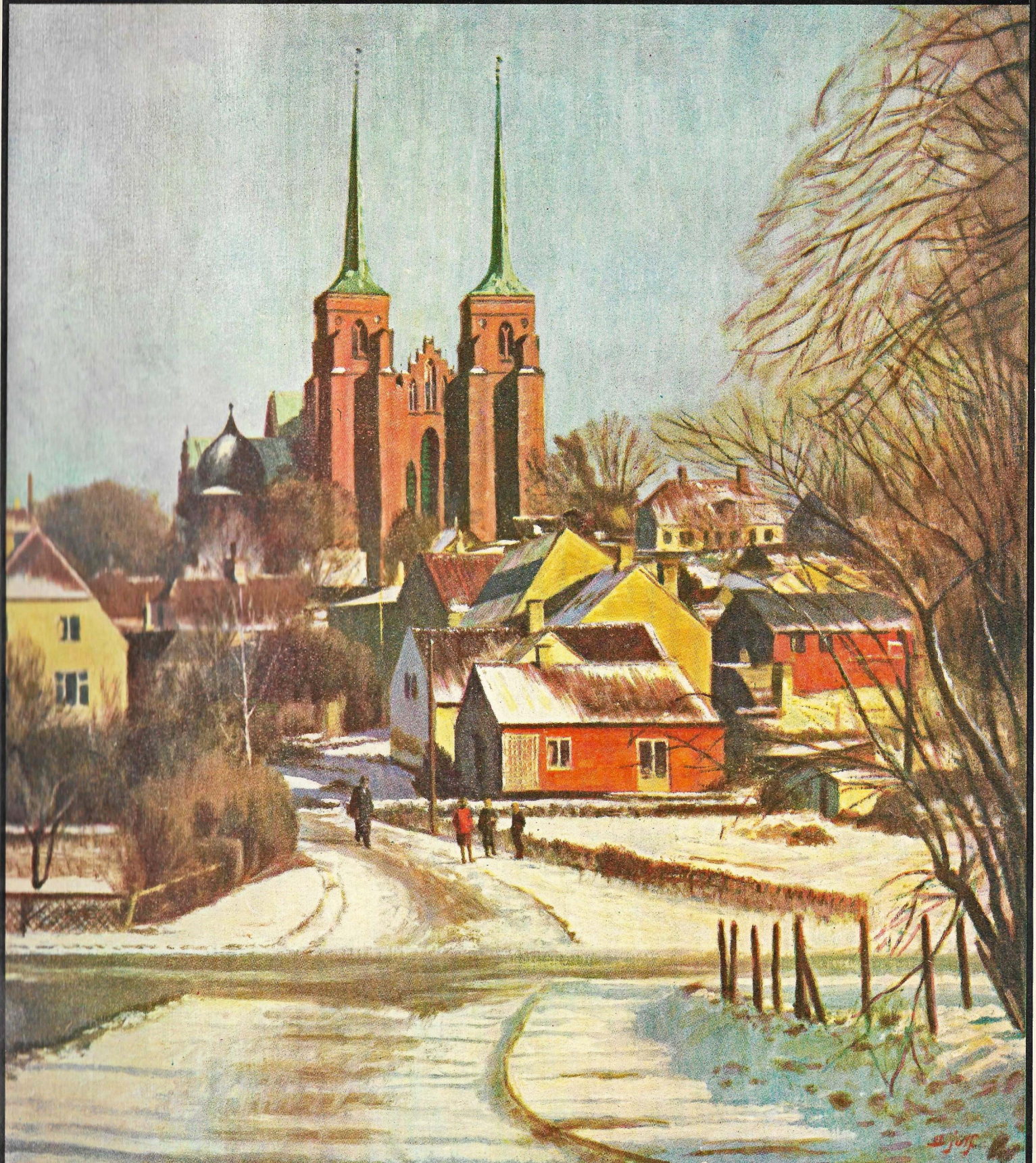

Jul i Roskilde

VILLA CLERMONT

A F F A N N Y F A N G

Bag det smukke Navn Clermont skjuler der sig et lille, men kortvarigt Eventyr. Det er knyttet til en Grosserer William Rogers, en engelsk Forretningsmand, der for et Hundrede Aar siden af ukendt Aarsag flyttede til Roskilde med sin Familie.

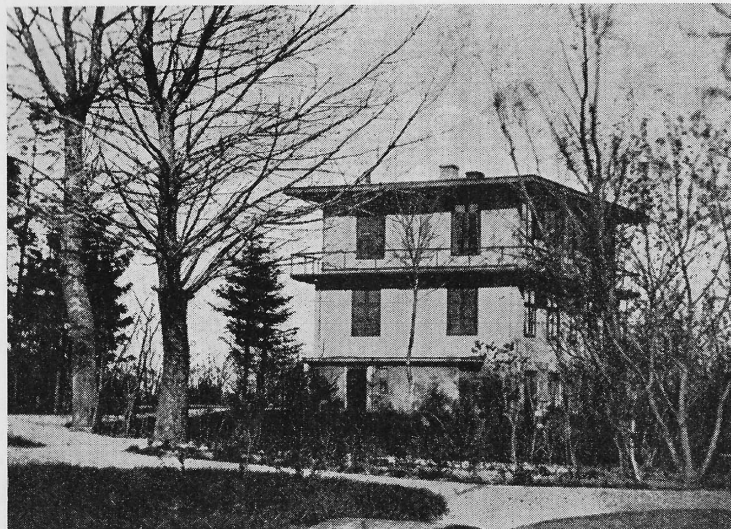
Ved at ty til Oplysninger og Annoncer i »Roeskilde Avis« for 1846 ses det, at Rogers har været bosiddende i Roskilde allerede da; Bopælen var i en af Bygningerne hørende til Maglekilde Fabrik før Bygningernes Omdannelse til Maglekilde Vandkuranstalt samme Aar. Men ellers ved man gennem Skødeprotokollen, at Rogers netop i 1846 i Marts Maaned købte Jord af Byen. I gamle Dokumenter kaldes denne Jord for »Vandholtsmøllestræ-

det«, dens Beliggenhed var, nærmere betegnet efter Navnene i Dag, Vænget mellem Kastelsvej og Clermontgade. Stien, Vænget var begrænset af mod Syd, var den samme, som nu i ændret Udseende hedder Hedegade. Den fører som for hundrede Aar siden ned fra Bakken ved Maglekilde, men kaldtes den Gang Lille-Heeds eller Vandhuls-Stræde. Jorden »Vandholtsmøllestrædet« var Arvefæstejendom og havde

sidst været lejet ud til en Slagter, Jens Bruun, der ogsaa havde et Ejendomshus liggende her. Ogsaa det købte Rogers samme Aar. I August Maaned høres nyt fra Rogers selv. Han averterer i »Avisen« kort og knapt med fremtrædende Typer: Wm. Rogers & Co.,

Contoir, Skomagergade 19. I 1847 udstedte Byen Arvefæsteskøde til Grosserer Rogers paa Jorden, det saakaldte Vandhulsmøllestræde, 7 Skpr. Ld. stort, beliggende mellem Ølbrygger Hans Hansens Enkes Vænge og Herredsfoged, Kancelliraad Blumes Arvefæstegaard (Rughaven), nu Sct. Hansgade Nr. 11. I Skødet bemærkes det, at Rogers, efter at have opført en Bygning paa Jordloden, har kaldt den hele Ejendom »Cler-

mont«. Dette Navn har siden været knyttet til Stedet, senere til Stien eller Vejen, nu Hedegade, og endnu i Nutiden til en Gade, Clermontgade. — I 1849 købte Rogers endnu en Parcel af Byen ved Arvefæsteskøde, og desuden ejede han Huset købt 1846 for 500 Rdl. med 920 Kv. Al. Grund. Denne Ejendom, antagelig Ejendommen liggende sydvest for Stien, var den eneste Bygning herude ved »De høje Stier«. De indrammede

Villa Clermont. Efter Fotografi.

Duebrødre Vænge og var anlagt først i 1850'erne til Spadseresti af Byens Forskønnelsesselskab.

Den Ejendom, Grosserer Rogers opførte paa sin Jord, hvorfra der var en sjælden smuk og uhindret Udsigt til Byen og Domkirken, var en Beboelse med Haveanlæg i herskabelig Stil og Format. Haven var beplantet med Frugttræer og Buske, og hele den lille Lystejendom var ud mod Strædet indhegnet af levende Hegn. Ind til den førte tre Indkørselsporte med Jerngitterværk og Stolper af Sten. Beboelseshuset, som han opførte for sig og Familie, Hustruen Mary Rogers, født Angus, og deres otte Børn, var et firkantet Hus i Bungalow-Stil i to Etager foruden Kælder med Beboelsesrum. Huset var paa ni Fag og var delvis opført af Grundmur, anden Etage dog af Bindingsværk. Omkring Førstesalen løb en Altan af Træ med asfalteret Gulv. I hver Etage var der fire Værelser.

Huset betegnedes fra Begyndelsen med det fremmede Navn Villa og blev senere som oftest kaldet »Clermont Villa«. Vestlig for denne Villa laa endnu en ni Fags Bygning, kun een Etage høj med Kælder under Halvdelen. Huset var opført helt af Grundmur med russisk Skorsten og var indrettet til Vognremise, Heste- og Kostald. Ved dens vestre Side var et Halvhus til Grise og Høns. Endnu vestligere laa et Materialhus med oprejst Rundtag af Tegl, de øvrige Bygninger var beklædt med »Filt«, velsagtens en Slags Tagpap. I Haven var der et Springvand og en grotteformet, grundmuret Kildebygning, der fik sit Vand fra en Kilde eller Brønd paa Grunden. Bag ved Bygningen laa en af et Plankeværk indhegnet Plads med et Badekammer og et grundmuret Bassin. Privat Badebassin med koldt Vand hørte vistnok til Sjældenhederne ogsaa omkring 1850.

Om al denne Herlighed har været realiseret straks eller er kommet til efterhaanden, eller om Familien sammen med Rogers er kommet til Danmark, maa staa hen i det uviste. Tibudet om Udlejning af møblerede og umøblerede Værelser i »Clermont Cottage« og i »Clermont Villa« umiddelbart efter Opførelsen af den nye Ejendom i Forsommeren 1847 giver kun uklar Besked herom. I Foraaret 1848 bliver den Lejlighed, »Rogers har beboet i Støden« — maaske dog kun som Kontor — til Leje, og man maa da antage, at Familien i hvert Fald fra det Tidspunkt har taget Lystejendommen i Brug. Tilbud om Udleje forekommer ikke mere.

I September 1848 fremkommer atter en fortællende Annonce. Firmaet Wm. Rogers & Co. anmoder alle og enhver »om ikke at betale Handelshusets Regninger eller udestaaende Fordringer til andre end os selv eller give nogen Credit paa Penge eller Varer for Handelshusets Regning uden vor skriftlige Begjæring«. Der er ingen Oplysninger om Handelshusets Virke-

omraade, men afdøde Købmand J. Aarestrup kunde fortælle, at Rogers solgte Kaffe en gros, og en Tid havde Kontor i »Skandinavien« i Kirkestræde.

Grosserer Rogers synes paa sin Vis at være faldet godt til i Borgerskabet i Roskilde. Han var bl. a. Medlem af Fugleskydningsselskabet. Paa Købm. Jacob Brønninges Kongeskive fra 1851, malet af Professor J. Kornerup, findes han blandt andre portrætteret siddende ved et Bord med en Champagneflaske i Haanden.

Gennem en Sønesøn, nu afdøde Postmester Asger Rogers, er det oplyst, at Grosserer Rogers ejede fire Skibe i Fart. Disse blev alle opbrugte under Krimkrigen, og Rogers led derved saa stort Tab, at hans Roskilde-Herlighed efter knapt 10 Aars Forløb havde

Ende. Han vendte selv tilbage til England, hvor han atter skal være kommet paa Fode og ogsaa have endt sine Dage omkring 1880. Hans Hustru og nogle af de opvoksende Børn blev derimod tilbage i Roskilde. Kun nogle af Børnene var mindreaarige, da Familien kom hertil. Der var fire Sønner, hvoraf de tre udvandrede, og fire Døtre. Kun Sønnen Thomas, født i Durham 1838, blev i Roskilde og bosatte sig som Købmand indenfor Herrebeklædningsfaget. En Datter, Isabella, rejste allerede 1853 tilbage til England. I en kort haandskrevet Notits, der er bevaret, fortælles, at 1853 tog »Miss Isabella Rogers Afsked med Venner og Bekendte, hvori-

blandt Forfatteren Goldsmith, paa Clermont Villa i Roskilde for at rejse tilbage til England«. I de faa følgende Aar, Idyllen varede, skabtes der Venskaber for Livet mellem Ungdommen, der gik paa Latinskolen, Toldforvalter Groves, Baron Dirckinck Holmfelds og W. Rogers Sønner. I 1851 havde Baronens som bekendt købt hele Maglekildekomplekset og boede der. Familievenskabet blev i to Generationer til Ægteskaber, idet Baronens ene Søn, Harald, blev gift med Jeanette Grove, Datter af Toldforvalteren, og en Datter, ogsaa kaldet Jeanette, af Kaptajn L. Chr. Grove, bedst kendt i Roskilde som Fører af Dampskibet »Horns Herred«, ægtede Barndomsvennen, Thomas Rogers Søn, den senere Postmester Asger Rogers.

I 1855 blev der atter lejet Værelser ud i Clermont Villa, og i 1856 kom hele Ejendommen saa til Auktion. Den vurderedes til 5800 Rdl., men først efter en femte Auktion solgtes den for 3775 Rdl. — I Marts Maaned 1856 var tillige et Skib tilhørende Rogers, Slupskibet »Emma«, udbudt til Auktion. Det laa i Roskilde Havn, hvor Auktionen foregik paa Børsen »ifølge Vedkommende Udlægshavers Begjæring«. Det var et egetræskravelbygget Skib, der med alt Inventar vurderedes til 1800 Rdl. Sluppen var forsikret i Københavnske Sø Assurance Compagni for 3000 Rdl. Grosserer Rogers kunde saaledes ikke siges at være uden Midler, men Forholdene synes at være gaet ham imod. I

Jacob Brønninges Skydeskive 1851.
Siddende længst til højre: W. Rogers.
J. Kornerup pinx.

Udsigt fra Villa Clermonts Have.

Efter Tegning af Ludv. Messmann o. 1855.

hans Roskildetid har han ikke været i Besiddelse af større Velstand. Hans økonomiske Forhold afspejler sig i hans ret beskedne Skatteydelse.

Clermonts Højestbydende ved Auktionen 1856 var en Handelsgartner fra Ringstedegnen, Benevenuto Alberto Jensen, der straks udbød Hovedbygningen til Leje. Han blev Handelsgartner i Roskilde. Aaret efter transporterede han Ejendommen til Proprietær Otto Diderik Schnack af Mallingsminde for 4400 Rdl. Unddraget Auktionen var imidlertid Ejendommen »paa den sydvestre Side af Vejen fra Maglekilde til Sct. Jørgensbjerg«. Dette Hus med tilhørende Grund tilskødedes i 1857 Thomas Angus, Newcastle upon Tyne, for 1000 Rdl. Angus var en Broder til Fru Mary Rogers. Hun kunde ikke tænke sig at forlade Roskilde, men slog sig i Stedet ned her med Sønnen Thomas og tre Døtre. Huset antages forud at have været Gartnerbolig. Fru Rogers maa have elsket Stedet højt, for hun kaldte det »Elysium«, — stærkere kunde hendes Følelser for det Hjem vel ikke udtrykkes.

Maleren Helmuth Dirckinck

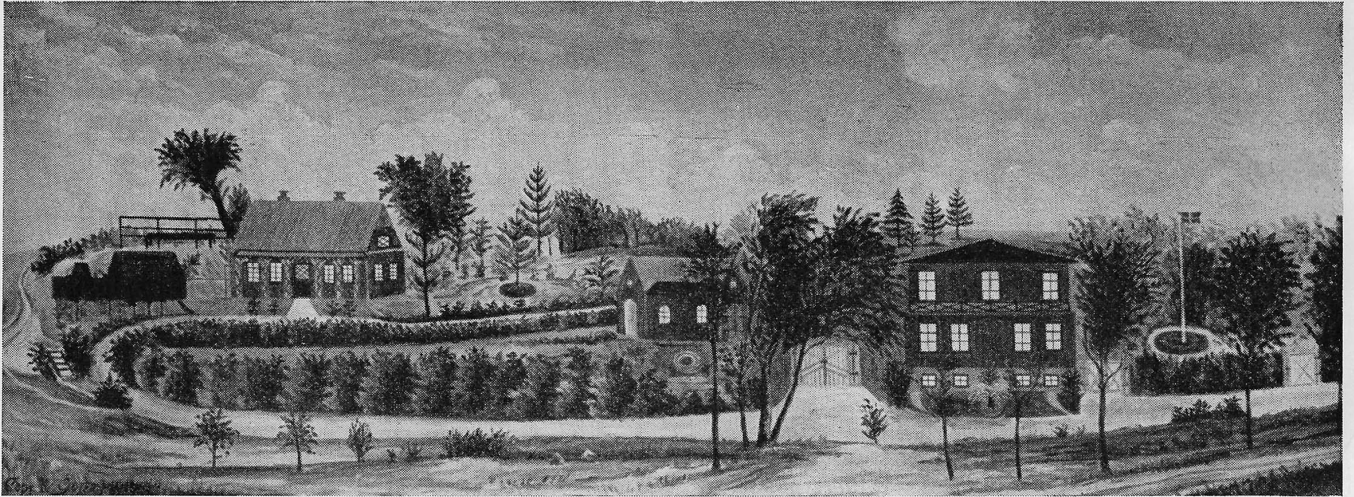
Holmfeld har i 1861 malet Udsigten fra Elysium. Paa Verandaen sidder de to Døtre, Fanny og Emmy Rogers, klædt i blegrød og lilla Kjole. I den aabne Indramning af grønt Espalier hæver Domkirken sig fra Bakketoppen. Billedet er i Original et fint og stemningsfuldt lille Hele. Fra Elysium har Kigget mod Kirken været lige saa skønt som fra Clermont. Fanny

Rogers blev Lærerinde ved Frk. Bruuns Skole i Roskilde. Hun døde som yngre og ligger ligesom Moderen, Fru Mary Rogers, født Angus, der døde 1871, begravet paa Graabrødre Kirkegaard. Sønnen i Roskilde, Købmand Thomas Rogers, solgte Elysium 1872 til en Møller Holms Enke. Huset er i Dag Hedegade 29, hørende til Den apostolske Kirke. »Engelskmandens Hus«, som Clermont kaldtes, Englændernes Saga i Roskilde var ude. Familien havde stadig vakt Opmærksomhed, ikke mindst fordi de gik Tur og »var klædt i Kaaber, der lignede Plaid«. Siden deres Bortgang var der stille om Familien, selv blandt Thomas Rogers Børn, hvoraf endnu to af otte er i Live, er der ringe Tradition om Bedsteforældrene.

Fra Elysiums Veranda 1861.

H. Dirckinck Holmfeld pinx.

Amatør-Maleri af Clermont. Til venstre »Elysium«, nu Hedegade Nr. 29.

Ejendommen Clermont var dog stadig nærværende. Dens Ejerskifte fra 1857 til Dato er langt, men det skal siges, at medens den var ung og attraaværdig, var det ikke de ringeste, der satte deres Hu til Stedet og fortabte sig i den skønne Beliggenhed og Udsigt. Allerede før Schnacks Tid var Dele af den udlejet i Sommermaanederne, bl. a. til udenlandske Ingeniører under Banebygningen til Korsør. Blandt Sommerbeboerne var Maleren Vilhelm Marstrand, der boede her med sin Familie i Somrene 1865 og 1866, medens han fuldførte Malerierne i Christian den 4des Kapel i Domkirken. Fra den Tid har han efterladt Situationsmomenter i smukke Tegninger fra Omgivelserne og Opholdet i Roskilde, som han i Breve betegner som et Ophold i en frisk Bjergby. Et Billede fra den aabne Dør paa Clermonts Altan viser den smukke Udsigt mod Domkirken.

Særlig Malerne fandt i en Aarrække Clermont. Allerede fra c. 1855 stammer den Tegning, der gengives her, af Ludvig Messmann af Roskilde Domkirke set fra Clermonts Have. Ogsaa Maleren August Jerndorff, senere gift med Domorganist Matthison-Hansens Datter Betty, fandt et fint Motiv i Mølleengen mellem Clermont og Maglekilde, og endelig gengives her et naivt Maleri, hvis Mester skal have været Bager af Profession. For at faa hele Clermonts Tilliggende med paa Billedet har han særlig forskudt Elysiums Beliggenhed. Det vil dog genkendes som Huset fra før Ombygning og Cementering, længst til venstre i Billedet.

En anden af Matthison-Hansens Svigersønner, Marinemaleren Vilhelm Melbye, gift 1854 med Nanny Matthison-Hansen, har ogsaa haft Forbindelse med Clermont, sandsynligvis ogsaa kendt Stedet og Familien paa det Tidspunkt. I 1867 opholdt Melbye sig i London, hvorfra han ubeset købte »Clermont, uden for Sct. Mortens Port« for 3000 Rdl. af Enkefru Sophie Elisabeth Schnack, f. Hellmers. Alt var endnu bestaaende som Rogers havde ejet det, og Melbye bosatte sig her indtil 1873, da han atter solgte Ejendommen til Frk. Regine Bonnevie. Da Clermont tredie Gang

solgtes i 1881 til en Enke, Ingeborg John Hansen, hedder det i Betingelserne om Haven: forsaavidt de nævnte Ting »ikke tilhører den paa Ejendommen boende Gartner, til hvem Haven er udlejet«.

Omkring den Tid eller noget før blev Villa Clermont nedrevet, og Ejendommen blev saa senere delt ud i mindre Parceller. Fra 1892 var det en Gartner, P. E. Møller fra Frederiksberg, der var Ejer, og i 1896 blev en Del af det samlede Matrikelnummer, Parten med et Hus, udlagt til Barber Daniel Heinrich Christian Stief, Roskilde, som ufyldstgjort Panthaver. I Aaret 1900 solgte han Ejendommen til Lærer Thiesen ved Roskilde Kommuneskole, der med sin Familie boede her i tretten Aar. Senere var Lærer Houbye en kortere Tid Stedets Ejer. Her paabegyndte han Roskildes første Observatorium, der senere flyttedes ud i en af Duebrødrevængets Kolonihaver. Begge Lærerfamilier mindes deres Clermont-Aar med særlig Glæde over Havens Hygge og den smukke Beliggenhed.

I dette Aarhundrede har Clermont været ejet af forskellige, men det, der var tilbage af Rogers lille Eventyrrige, var efterhaanden meget ringe. Det Hus, der til den allerseneste Tid endnu bar Navnet, var sikkert omdannet over Rogers ni Fags Staldbygning omkring 1880. Det var bygget over grundmuret Kælder under det halve Hus, og denne Kælder staaer endnu, sat af svære Kampesten. Nordlig for Huset spores endnu Brøndstedet, hvorfra en Ledning i sin Tid gik ned til Havens Springvand, af hvis Fundament man i mange Aar kunde se Rester.

Digteren Aage Matthison-Hansen har i en Sonet ristet det fordums »Clermont« en lille Rune. Med den skal denne Redegørelse for en forsvunden Lokalitet, for Drømmen om et »Elysium« paa Jord, slutte.

Villa »Clermont« — endnu er Navnet kendt,
man finder Munkesten i Jordens Skød,
som hvor en gammel Borg sit Liv har endt.
Hvor Melbye malte og hans Guitar lød,
staaer nye Huse, nye Ting er hændt,
bag »Bjerget« flammer Aftenhimmels Glød.